

Danny De Laet interview met auteur Ludo Noens in *IN TENEBRIS* 4

Ludo Noens (°1949) is een veteraan wat betreft fantastiek en occultisme. Hij debuteerde in 1986 met de verhalenbundel “Schaduwbeelden” (uitg. Hadewijch), net na het oprichten van het drie-maandelijks cultureel tijdschrift Portulaan (dat nog steeds loopt) en onder andere gericht is op fantastiek en parapsychologie. Noens heeft sedertdien een aardig palmares bijeen geschreven (zie bibliografie) en zal ons hopelijk nog meer aangenaams voorschotelen. In onderstaand interview leren we wat meer over mens en schrijver.

DDL - Portulaan bestaat al sedert 1985. Het is een uniek tijdschrift dat openstaat voor poëzie, korte verhalen en essays, maar ook gericht is op fantastiek en zelfs occultisme...

Ik zal je vertellen hoe ik op het idee kwam om een dergelijk tijdschrift te beginnen. In die tijd leefde en liep ik nog altijd rond als wat ze toen aan de Antwerpse kant een *freak* noemden: langharig (zoals die tegen-draadse hippies van een tijdje eerder!), nog alleenwonend en mijn pover inkomen als freelance journalist aanvullend met allerlei geflippte baantjes. Zo gebeurde het dat ik een poos huis aan huis liep om abonnees te werven voor een boekenclub. Op een dag bedacht ik wat het zou geven als ik in plaats hiervan een eigen tijdschriftje in elkaar zou steken, in een acceptabele oplage laten drukken en dát aan de deuren voor een schijntje aan de man – maar het waren meestal vrouwen – te brengen. De naam *Portulaan*, oude zeekaart waarop voornamelijk kustlijnen en havens opgetekend staan, leek me toepasselijk. Maar het lag hem vooral in een boektitel die me in de tijd van de von Dänikenkosmonautenrage had bekoord, namelijk *De Portulanen van het onmogelijke* (vanwege de vermeende kustlijnen van indertijd nog niet ontdekte continenten). Nu, dat deur aan deur geloop heb ik dan korte tijd later opgegeven, maar ja, het tijdschrift *Portulaan* bestaat nog altijd...

DDL - Je was ook medewerker van Bres, ook al een unieke publicatie waarin de Vlaamse inbreng – van Lampo, d'Exsteyl en jou – niet de minste was.

Ja, ik werd spontaan als Belgisch medewerker ingelijfd bij *Bres* na het sturen van een artikel over *Het merkwaardige Boek van Mormon - pa-*

rageschiedenis van het precolumbiaanse Amerika. De twee topfiguren van toen, Dries Langeveld en de unieke Simon Vinkenoog, zijn helaas al een hele poos geleden kort na elkaar overleden. De formule van *Bres* veranderde en ik ging me aan andere tijdschriften binden.

Wat me aansprak bij de oorspronkelijke *Bres* was die aansluiting bij het fantastisch realisme, een term uit de bestseller *Le Matin des Magiciens* (1960) en de periodiek *Planète* van Louis Pauwels en Jacques Bergier, beiden toen klappers van de Franse intelligentsia. In *Le Matin* hadden zij het metafysisch georiënteerde, maar, naar hun zeggen, toch door natuurwetten gedragen *realisme fantastique* ingevoerd, waaronder bijvoorbeeld die fameuze buitenaardse kosmonauten, voorwereldse reuzen, Atlantis, UFO's, reïncarnatie, de Grote Piramide, de Nazca-lijnen en bovendien de hele resem paranormale verschijnselen. Kortom je reinste *claptrap* voor de overtuigde rationalist.

Maar voor wie er het gevoel voor had en heeft, voor wie er kon en kan inkomen, telkens weer een feest van overweldigende geestdrift, van niet-rationele, emotionele voldoening, een soort ondefinieerbaar *heimwee* en *hunkering* naar je weet niet wat. Klinkt als zotteklap en verder ga ik hier nu ook niet op in, maar ik ben ervan overtuigd dat deze karakteristieke overspannen *thrill*, deze ietwat doorgedraaide sensatie of zelfs 'dionysische waanzin', eerder dan het methodisch logisch-mathematisch denken, een springplank kan zijn naar de primordiale ontologische ervaring die de Lutherse godsdienstwetenschapper Rudolf Otto het *numineuze* noemde: het *mysterium tremendum et fascinans*, het huiveringwekkende en betoverende Mysterie...

DDL - *Kan je in het kort vertellen wat CSIFOP betekent en wat jullie activiteiten (als er) zijn?*

Haha, dit is eigenlijk als grap bedoeld, *csiFOP*, een sneer van mijn kant naar de skeptische organisatie CSICOP, *Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal*, sinds 2006 *Committee for Skeptical Inquiry*. Met in gedachten het eindeloos gekibbel tussen zogenaamde Gelovers en zogenaamde Skeptici (met een *k*), antagonisten aangaande de aard van de werkelijkheid. Ik schaam me er niet voor me een Gelover te noemen, maar dat heeft niets met geïnstitutionaliseerde godsdiensten te maken. Ik heb die wederzijdse aversie onpartijdig proberen te ontleden en te duiden in mijn boek *Signalen uit een verzwegen wereld*.

Kijk, zelfs in de *Scientific American* las ik onlangs, naar het Skepticisme wijzend, de uitdrukking '*know-it-all scientism*'. Overigens, zowat een jaar geleden vroeg één van onze lezers, ook aangesloten bij de Belgi-

sche studiekring Skepp, me ongeveer dezelfde vraag. Ik gaf hem hetzelfde antwoord en korte tijd later kreeg ik het bericht dat hij *Portulaan* niet meer wenste te ontvangen...

DDL - *Je studies van het occulte brengt ook veel aan het licht dat tot nadenken stemt, vaak in fascinerende personages die echt bestaan hebben.*

Skeptici, militante rationalisten dus, zijn globaal genomen maar schraal geïnformeerd over occultisme en esoterie. Voor wie zijn informatie toch liever uit de academische hoek wenst, verwijs ik naar de Universiteit van Amsterdam die het onderwijsprogramma *Westerse esoterie* aanbiedt. Zeer interessant zijn de deskundige uitgaves van dr. Wouter J. Hanegraaff, professor Geschiedenis van de Hermetische Filosofie, en trouwens ook eerste president van de *European Society for the Study of Western Esotericism*.

Verder zijn er bijvoorbeeld ook nog de werken van de baanbrekende Britse historica Frances A. Yates, van de Franse hoogleraar Antoine Faivre en van Nicholas Goodrick-Clarke, hoogleraar westerse esoterie aan de Universiteit van Exeter.

Ik zal maar zeggen, ook mensen mét verstand kunnen kennelijk vreemdsoortige interesses hebben! Maar de écht belangwekkende personages zijn uiteraard die veelal zonderlinge, marginale én inderdaad vaak hoogst ambigue en troeblerende individuen waar die academici het in hun studies dan over hebben. Zelf heb ik er een fraaie collectie van samengebracht in onder andere mijn boek *Sprong in de Schemerzone...*

DDL - *Ken je de werken van Martin Gardner? Er is één boek van hem vertaald als In naam der wetenschap. In de domeinen die jij bestrijkt (of bestrijdt) zit ook veel flauwekul. Hoe sta jij daar tegenover?*

Ik heb *Fads & Fallacies in the Name of Science* van Martin Gardner met veel belangstelling gelezen toen ik een jaar of zestien was; het was meteen ook een soort catalogus van fantastische non-fiction!

Velen herinneren zich Gardner als één van de typische no-nonsense topfiguren van de Skeptische beweging: mathematicus, militante rationalist en bezield *debunker* van de zogenaamde pseudowetenschap. Je denkt dan meteen aan een platte atheïst en materialist, zeker iemand die zélf geen 'zweverig gedoe' ging aanprijzen. Praktisch nergens vernem je dan het volgende:

In een brief aan parapsycholoog George P. Hansen 'bekende' Martin Gardner namelijk dat hij geloofde in een persoonlijke God, in de doeltreffendheid van het gebed en, verrassend genoeg, in een persoonlijk voortbestaan na de dood...

Over die George Hansen gesproken, trouwens evenals Gardner een bedreven goochelaar: ik raad iedereen absoluut zijn boek *The Trickster and the Paranormal* aan. Voor de liefhebber: onthullende kost, om de spreekwoordelijke schellen van je ogen te doen vallen!

DDL - *Welke zijn jouw favoriete auteurs fiction zowel als non-fiction?*

Het 'fantastische' literaire oeuvre van Britse auteurs zoals Arthur Machen, Algernon Blackwood en anderen, in hun veruitwendigde natuurmystiek meesters in het uitlokken van de *sense of wonder*, de numineuze of zogenaamde ontoepoëtische ervaring.

Van los werk komt verder bij me op: *1984* van George Orwell, *De kleine Johannes* van Frederik van Eeden, *The Time Machine* van H.G. Wells, *Dracula* van Bram Stoker en *Fahrenheit 451* van Ray Bradbury. Wat die laatste betreft, da's toch een geval apart. Ongetwijfeld ken je zijn verhaal *Caleidoscoop*. Ik wil geen flauwekul verkopen, maar naar mijn gevoel evenaart het aangrijpend humanisme van Bradbury, in zijn genre, dat van een Dostojevski. Deze Dosto is tussen haakjes de enige auteur waarvan ik ooit de Verzamelde Werken algeheel heb gelezen, indertijd uitgegeven bij van Oorschot.

Maar vreemd genoeg heeft niets zoveel indruk op mij gemaakt als de filmversie van Wells' *The Time Machine*, die van George Pal uit 1960. Ik herinner mij nog precies hoe de Brusselse buurtbioscoop *Filmac* van 29 september tot 5 oktober 1961 deze Amerikaanse film draaide, me de rest van mijn leven bijgebleven. Met Rod Taylor en Yvette Mimieux. Cinémascope. Technicolor. Kinderen toegelaten. Ik was elf toen, tot op de dag van vandaag weet ik niet precies wat me in die SF-prent zo overweldigd heeft...

DDL - *Aan welk opus ben je nu bezig?*

Ik schreef de afgelopen jaren meer fantastische non-fictie dan fantastische fictie, zo er al een verschil is tussen die twee.

Mijn laatst verschenen boek is *Het verbeelde universum: de ontregelende confrontatie met het onmogelijke*, met onder andere mijn eigen kijk op het in natuurkundige kringen toenemend openstaan voor het idee dat het bewustzijn ontologisch vooraf gaat aan de materie. Voor reductionistisch fysicalisten uiteraard een absurd denkbeeld, maar in

oosterse contreien altijd vanzelfsprekend geweest. Voor wie het indruk maakt: wetenschappelijke verdedigers van het Primordiaal Bewustzijn waren de fysici Max Planck, John von Neumann, John Wheeler, vandaag cognitief wetenschapper Donald Hoffman, atoomfysicus Thomas W. Campbell, filosoof David Chalmers, computerwetenschapper/filosoof Bernardo Kastrup en anderen...

Maar nu, denkend aan mijn credo *'je kan ervan maken wat je wil'*, zou ik liever willen afronden met een citaat van de Russische filosoof/wiskundige P.D. Ouspensky, een ontrievend nadenkertje dat me in mijn schrijven blijft inspireren:

'(...) Met grote verbazing kwam ik tot de overtuiging dat slechts een klein aantal ideeën correspondeert met werkelijke feiten, d.w.z. werkelijk bestaat. Wij leven in een volslagen irreële, gefingeerde wereld, wij redeneren over niet-bestaande denkbeelden, wij jagen niet-bestaande doeleinden na, verzinnen alles, zelfs onszelf...'